

Aan de feesttafels der kannibalen

I.

In de jaren zeventig van de voorgaande eeuw publiceerde de Oostenrijks-Amerikaans-Mexicaans-Duitse jezuïet en filosoof Ivan Illich een aantal markante werken over een onderwerp dat ook het thema was van de Helleense tragedie, met name de contrateleologie of de menselijke contraproductiviteit die als een vloek op al ons doen en laten rust. Meteen betekende dit werk uiteraard een felle kritiek op het blinde

vooruitgangsgeloof waarvoor voordien onder meer Herbert Marcuse waarschuwde in het licht van de nefaste werking welke het ongebreidelde kapitalisme krijgt in zijn interactie met wetenschap en techniek. Een van de meest sprekende voorbeelden in de uiteenzettingen van Illich is dat van de auto die ons tijd *kost* en dit zeer in tegenstelling tot het vermoeden van tijdbesparing waarmee dit snelle voertuig ons fopt. Maar een nog belangrijker gevolg is het feit dat de auto pas rendabel is voor mensen die hem makkelijk kunnen betalen – zij hoeven immers minder tijd te investeren in het verdienen van de kostprijs ervan en zo houden zij er uiteindelijk tijdwinst aan over. En dit betekent dat de auto niet in de eerste plaats een voertuig is maar wel een instrument dat de (vrije) tijd (of de vrijheid) aan de armen ontnemt om ze de rijken toe te stoppen. En dat doet niet alleen de auto, dat doen talloze moderne consumptiegoederen. Aldus werd onze huidige economie een instrument in handen van een elite die daarmee een massa van onwetenden op een even verkapte als efficiënte manier plundert. De effectiviteit van deze plundering is uiteraard groter naarmate er meer geconsumeerd wordt en het aanzetten van het volk tot een maximale consumptie gebeurt slechts ogenschijnlijk via de reclame en het voorbeeldgedrag want op een dieper niveau wordt de consumptiemotor rechtstreeks aangezwengeld met de geluksbelofte daar het geluk voor de massa verworven is tot een zaak van sociale vergelijking. Correkter gesteld bestaat de consumptiedwang door het afschrikmiddel van het ongeluk in zijn meest pregnante vorm van de sociale uitsluiting. In eenvoudiger bewoordingen kan men zeggen dat wie in deze cultuur niets bezitten, ook niet bestaan omdat men er slechts is wat men heeft – of dat is althans wat men het volk wil laten geloven.

Maar om mensen ertoe aan te zetten allerlei zaken te gaan kopen, is een krachtige stimulus nodig omdat consumptiegoederen geld kosten terwijl geld arbeid of inspanningen vertegenwoordigt. De prikkel die doet kopen moet derhalve sterker zijn dan de afschrikking van de inspanningen welke in de arbeid geleverd worden en dat kan pas het geval zijn als deze prikkel eveneens een afschrikking is en wel een afschrikking die feller is dan deze die uitgaat van te leveren inspanningen. Nu wordt in de hedendaagse theologie de hel niet zomaar omschreven als een toestand waarin men van alle anderen afgesneden is, want dit blijkt voor de ruime meerderheid van alle mensen de afschrikking bij uitstek en het is alvast een afschrikking die groter is dan het schrikbeeld van de inspanning: sociale uitsluiting blijkt slechts een andere benaming voor de hel.

Maar waar dan geschiedt de fabricage van gelukkigen en ongelukkigen? Waar situeert zich de dorsvloer waar het kaf van het koren wordt gescheiden?

Waar precies voltrekt zich de ultieme afschrikking, de hel van de sociale uitsluiting? En het antwoord klinkt verbijsterend genoeg dat deze dorsvloer gecreëerd wordt samen met de sociale dwang welke mensen ertoe verplicht om met de regelmaat van de klok zogenaamde feesten te gaan vieren. Op vaste tijdstippen wordt men gedwongen om te tafelen met al dan niet bekenden. Dat wij na het drinken van een glas spontaan gaan pochen en elkaar met het etaleren van onze bezittingen proberen te overtroeven, illustreert niet alleen de frustraties waarmee wij werden opgezadeld maar dient tevens perfect de belangen van wie ons manipuleren door aldus het beest in de mens te bespelen. Aan de feestdis immers geldt de concurrentiecultuur met het wijsje van ieder-voor-zich – ons via de media en de opvoeding als vanzelfsprekend ingelepeld om overeenkomstig het verdeel- en heersprincipe de hebbers van de niet-hebbers te scheiden, waarbij de hebbers zich manifesteren door de niet-hebbers in het zand te doen bijten in plaats van hen te helpen.

Feesten of samenkomsten onder mensen dienen in de huidige cultuur derhalve niet om het samen-zijn en het samen-werken te bevorderen – dat is slechts het misleidende uithangbord: sociale evenementen beogen daarentegen exact het tegenovergestelde, namelijk het bevredigen van een manifestatiedrang waarbij eigenaars zich onderscheiden of distantiëren van bezitslozen en waarbij deze laatsten geïsoleerd worden of dus in de hel worden gedropt.

Het hoeft geen betoog dat derhalve aan een dergelijke feestdis slechts ogenschijnlijk kip aan het spit wordt gegeten: in werkelijkheid staan op het menu onze soortgenoten die naar de principes van een opgedrongen pikorde het onderspit delven. De ware betekenis van onze westerse feesten onder het juk van de mammon, is kannibalisme.

2.

Niemand is in staat om nog voedsel naar binnen te werken nadat verzadiging is opgetreden en wie geen gehoor geven aan deze natuurlijke vanzelfsprekendheid, schaden hun gezondheid. Er zijn wel alternatieven zoals reeds in het oude Rome het uitlokken van braakpartijen om daarna met vreten te kunnen herbeginnen maar vandaag verkiest men zich veeleer te vermeien met exquisite gerechten in dure restaurants. Op de keper beschouwd is alles wat te maken heeft met oververzadiging ook verspilling en zo is de spilzucht aan de vraatzucht verwant omdat het gooien met geld en het zich

volproppen met spijs en drank dezelfde functie vervullen van het zich manifesteren, het is de zelfbevrediging der potentaten. Eten is andere wezens aan zich onderwerpen door ze op te eten en met betalen doet men hetzelfde maar dan anders: men beveelt en onderwerpt soortgenoten door ze het geld dat ze nodig hebben om te leven te onthouden als zij gehoorzaamheid durven te weigeren.

Eten is het degraderen van wie men eet tot eiwitten en andere bouw- en brandstoffen voor de huishouding van het eigen lijf. Gaat het om het verorberen van planten en dieren, dan rechtvaardigt men zich door te stellen dat het doden van ander leven levensnoodzakelijk is voor het eigen voortbestaan maar voor het naar binnen werken van soortgenoten bestaat pas een excuus als de hongerdood dreigt terwijl geen enkel alternatief nog voorhanden is. De middeleeuwse franciscaner monnik en pauselijke gezant Willem Van Rubroeck beschrijft in zijn dagboeken langs de zijderoute op weg naar de Mongoolse hoofdstad Karakoroem in 1253-1255 herhaaldelijk de vondst van nekels in uitgedoofde as van kampvuurtjes – het betrof meer bepaald teenkootjes van kinderen. Vandaag verorbert men zijn soortgenoten op een meer gesofisticeerde wijze door hen naast nog andere bestaansmiddelen ook het voedsel te onthouden dat zij nodig hebben voor hun voortbestaan. Exemplarisch is het Europese schandaal van het terugsturen van economische en oorlogsvluchtelingen van wie er de afgelopen jaren vele duizenden als drenkelingen de dood vonden op zee. Zij liepen weg voor de oorlog in de ergste dictatuur van de hedendaagse tijd en vonden geen asiel bij de Verenigde Naties die na de holocaust of de moord op zes miljoen mensen nochtans afgesproken hadden om onderdak te zullen verlenen aan al wie bij het verschijnen van een nieuwe Hitler moeten hollen voor hun leven. Het obese Westen weigert aan hongerige vluchtelingen onderdak en voedsel, uitgerekend omdat het vreest dat de hongerigen er eigenlijk op uit zijn om onze hoofden af te hakken en ons op te eten. Anderzijds is het verorberen van medemensen sinds de oudste tijden een sacrale daad, en vormt deze niet de kern van de Heilige Mis waar de Heiland zelf zijn lichaam offert in de vorm van brood en wijn? Met de allerarmsten namelijk heeft Christus zichzelf geïdentificeerd, met 'de minsten van de mijnen', zoals Hijzelf het zegde, en aldus voltrekt zich in de Europese genocide andermaal de kruisdood en de consecratie of de Mis ge-expandeerd doorheen de tijden in de wijde wereld.

Zoals hoger aangestipt, zijn de spilzucht en de vraatzucht verwanten daar zij beiden de machtsdrang ventileren: het aanzitten aan de feesttafel en de pocherij zijn twee handen op één buik. In zijn *Eros and Civilization* uit 1955 heeft Herbert Marcuse beschreven hoe machtswellust en meer algemeen destructieve krachten spontaan opwellen waar de levensdriften geremd worden.

In de lijn van Plato stelt Freud dat de seksuele driften, de levensdriften zelf zijn, dezelfde driften die ons ertoe aanzetten om de natuur te beheersen in functie van de bevrediging van onze vitale behoeften: de wil tot zelfhandhaving is niet het eindeloze gevecht tegen de dood maar wel de strijd om plezier – het *lustprincipe* – gelegen in het uitstel van de onmiddellijke bevrediging van de verlangens en uitgerekend dat is cultuur – het *realiteitsprincipe*. De zelfbeheersing en de repressie zijn een noodzaak omdat lust onmogelijk is zonder arbeid: beschaving is de kanalisering van instincten en zo moeten de mensen zich maar opofferen aan de vooruitgang. Onjuist, zo oordeelt Marcuse: arbeid stamt inderdaad uit het lustprincipe zelf, alleen is het plezier eraf ingevolge het vervreemdende kapitalisme, wat wil zeggen dat de schaarste door de heersende klasse gemanipuleerd wordt. Neem de vervreemdende arbeid weg uit de maatschappij en repressie is niet langer nodig voor de sublimatie van de lusten.

In een heel andere benadering is geweld het enig resterende alternatief waar de dialoog onmogelijk is geworden en dat wil dus zeggen dat geweld ontstaat waar de logos zelf verdeeld is, waar de rede in oorlog is met zichzelf of dus daar waar er niet langer één waarheid is. En wat betekent dat?

Een wiskundevraagstuk heeft slechts één correcte oplossing en duldt geen tweede; waar zich voor zo'n vraagstuk twee oplossingen aanbieden, moet tenminste één van de twee fout zijn. De waarheid is één, geen waarheid duldt een tweede naast zich omdat een tweede waarheid ook de eerste ongedaan zou maken. Daarom kan de rede in oorlog met zichzelf niet langer de rede zijn: waar twee waarden onderling strijden, gaat het veeleer om belangen, meningen of nog andere zaken welke de waarheid in hun schaduw willen stellen. Edoch, zonder de logos, is er ook geen dialoog mogelijk. De oorlog *verplaatst* zich dan van de schil van de rede naar de fysieke schil en zo ontstaat geweld. Bij geweld eet de ene de andere op om weer één te kunnen zijn en de schijn van waarheid op te kunnen houden. Zo staat de oorlog weer in functie van een zekere vrede of dan tenminste toch een schijn daarvan.

Maar misschien moet hier andersom worden geredeneerd en moeten wij erkennen dat het verhaal van de ene waarheid een groteske leugen is en ook een gevaarlijke, daar het niet slechts spontaan maar tevens noodzakelijk in de strijd uitmondt omdat strijd redding belooft daar in de strijd slechts één winnaar geduld kan worden. Misschien moeten wij het verhaal van de ene waarheid opofferen aan de vrede, wat uiteraard meebrengt dat wij erkennen dat er in onze werkelijkheid helemaal geen waarheid in de zin van een absolute waarheid kan bestaan. En moeten wij dan op deze wijze het erbarmelijke van onze toestand niet leren accepteren teneinde hem niet nog ondraaglijker te maken? Moeten wij de idee van de ene, ware, goede god niet leren beschouwen als een *contradictio in terminis*? Moeten wij niet leren aanvaarden dat de wiskunde ons altijd heeft misleid en dat deze zo vaste en sluitende 'wetenschap' ons met haar eeuwige waarheden een rad voor de ogen heeft gedraaid, veel te mooi om ooit waar te kunnen zijn? Leert zij ons niet – tenminste als wij geen verzet blijven bieden tegen het verstaan – dat de waarheidswaarde van stellingen en beweringen omgekeerd evenredig is met hun werkelijkheidswaarde en dat dit ook niet anders mogelijk is omdat de werkelijkheid zelf verdeeld is, gefragmenteerd en altijd veranderlijk, en dat zij bestaat uit zich eindeloos vermenigvuldigende entiteiten? Want het lijkt er wel heel sterk op dat het godsgeloof en het geloof in de ándere wereld, het leven in de huidige wereld lelijk in de weg staat en dat het ons tot kannibalisme veroordeelt.

4.

Helaas worden al deze verzuchtingen weggeblazen als gevaarlijke vormen van simplisme op het ogenblik dat zich het relativisme pas echt goed doorzet want wie kan bijvoorbeeld het oordeel nog langer beamen “dat racisten ook

mensen zijn” in het licht van de ontelbare slachtoffers van deze moordende ideologie? Gedachtenexperimenten zijn toelaatbaar zoals ook fictie en fantasie en “die Gedanken sind frei” maar bij het in de praktijk brengen van de eigen opvattingen dient men er rekening mee te houden dat men aldus het domein van de loutere opvattingen, overtuigingen en gedachten verlaat om het domein van de werkelijkheid zelf te betreden – een domein waar zich anderen bevinden met niet noodzakelijk dezelfde opvattingen. Wél deelt men met al deze anderen onmiskenbaar enkele gemeenschappelijke waarden en in de eerste plaats is er de waarde van het leven zelf, want iedereen wil leven: elkeen wil voldoende te eten hebben, wil kunnen wonen, wil zichzelf en de zijnen kunnen verzorgen en hoe men het ook draait of keert: deze waarden zijn onmiskenbaar universeel en daarom absoluut en objectief. Wég met de idee van elk zijn waarheid van zodra deze waarheid er ook aanspraak op maakt om in de praktijk gebracht te worden! Miskent men de genoemde gemeenschappelijke waarden en belangen alsnog of maakt men ze ondergeschikt aan een ideologie die deze zaken aan bepaalde categorieën van mensen ontzegt, dan pleegt men zelfverraad, verraad aan de eigen soort en verraad aan de rede.

Tot 1971 werden zelfs in het zogenaamde vrije Nederland homoseksuelen naar de Sint-Willibrordusinstelling in Heiloo gebracht waar een arts van Vlaamse komaf, dr. Aimé Wijffels, hen castrerde. Pas na protesten van onder andere de schrijver Gerard Reve werd het betreffende wetsartikel uit 1911 dat daartoe aanzette, afgeschaft.¹ De genocide op onder meer homoseksuelen stamt niet uit het nazitijdperk en werd na de Tweede Wereldoorlog ook niet stopgezet. Het bekendste slachtoffer van castratie op homo's is de Engelse wiskundige Alan Turing die de Duitse geheime code brak en aan wie wij derhalve de overwinning op nazi-Duitsland danken – hij stierf door moord of zelfmoord in 1954 en pas in 2009 gaf de Britse premier Brown hem eerherstel. Homoseksualiteit bleef in Engeland strafbaar tot 1967. Overmorgen, 5 september 2017, bestaat het homomonument in Amsterdam 30 jaar – pás dertig jaar. In de kampen van de nazi's werden ongeveer 10.000 homo's omgebracht, naast de genocide op joden, Roma-zigeuners en andere weerloze bevolkingsgroepen – deze volkerenmoord telde zes miljoen slachtoffers.

De internationaal geaccepteerde definitie van genocide indachtig, welke bepaalt dat ook maatregelen bedoeld om geboorten binnen de geviseerde groep te voorkomen als genocide moeten bestempeld worden², kijken wij vandaag aan tegen de uitlatingen van hooggeleerde heren zoals moraalfilosoof Etienne Vermeersch die via specifieke geboortebeperving zijn

¹E. Thys, *Psychogenocide*, EPO, Berchem, 2015, p. 246.

²E. Thys, *ibidem*, p. 270.

ideaal wenst te verwezenlijken van een wereld zonder gehandicapten, zoals hij ook een wereld zonder honger wenst te bekomen door de hongerigen over te laten aan hun bittere lot. Hiermee praat hij de prominente Sir David Attenborough naar de mond, van wie de in de kranten gepubliceerde veroordeling aan het adres van de hongerlijders: “Let them starve!”. Zij kunnen alvast rekenen op enige bijval van eugenetici en wereldverbeteraars in het zog van Thomas Malthus, over wie literatuurprofessor David Paroissien schrijft dat de wereldberoemde auteur en tijdgenoot van Malthus, Charles Dickens, hem middels zijn misantropische vrek Ebenezer Scrooge een veeg uit de pan geeft: in *A Christmas Carol* weigert Scrooge aalmoezen aan de bedelaars met het argument dat ze maar beter verhongeren omdat ze aldus nog meehelpen in de strijd tegen de overbevolking. Dickens haatte kennelijk deze utilitaristen, vaak van hogere komaf en zonder voeling met het volk, zoals Malthus, Bentham en Mill en in romans zoals *Hard Times* klaagt hij ze ook aan als onrechtplegers en onmensen.³ Het gaat daar in feite om de verdedigers van het inhumane kapitalisme ten tijde van de industriële revolutie in ellendige fabriekssteden zoals Manchester – toestanden welke Friedrich Engels tot zijn sociaal engagement dreven. Of hoe beroemdheden met de uitstraling van wereldverbeteraars en filantropen in feite menseneters zijn.

5.

Het reeds aangehaalde boek van Erik Thys gaat in feite over de zelfmoord van de mensheid, gelet op het feit dat, zoals Thys schrijft, creativiteit zo dikwijls samengaat met schizofrenie als autisme samengaat met betrouwbaarheid, precisie en een superieur geheugen:

*“Deze mensen [schizofrenen] verdienen het niet om op deze manier verbannen te worden naar het verdomhoekje, zeker niet als blijkt dat zij ook de dragers zijn van creativiteit en op die manier verbonden zijn met de nobelste verwezenlijkingen van de mensheid”.*⁴

Hier wordt verwezen naar het vierde hoofdstuk van het boek, waar beschreven wordt “hoe artistieke gevoeligheid en psychische kwetsbaarheid twee zijden van hetzelfde muntstuk kunnen zijn.”⁵

In de massamoord op de door Adolf Hitler als 'ontaard' gestigmatiseerde kunstenaars, dreigt zich de mensheid inderdaad te zelfmoorden. Dit

³https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Robert_Malthus#References_in_popular_culture

⁴E. Thys, *Ibidem*, EPO, Berchem, 2015, p. 277.

⁵E. Thys, *ibidem*, pp. 101-111.

gevaarlijke fascisme, zozeer gekenmerkt door onnadenkendheid verkapt zich ironisch genoeg onder een pseudo-geleerdheid die zich bedient van de superlatieven en de decibels waarmee ook de marktkramers hun publiek proberen te imponeren.

Deze kleverige terreur komt vandaag opnieuw aan de macht maar dit keer verspreid over de hele wereld. In zijn boek vermeldt Thys de verdoken eugenetische praktijken en niet alleen in Peru waar omstreeks 1990 zowat 300.000 vrouwen ongeïnformeerd gesteriliseerd werden maar ook de sterilisaties van immigrerende Ethiopische joden door de Israëlische regering in 2013 en de praktijken in de V.S. jegens gedetineerden: in 2013 bleken alleen al in Californische vrouwengevangnissen in de voorafgaande paar jaren 148 vrouwen onvruchtbaar gemaakt te zijn.

Onverantwoordelijk handelen en onverschilligheid, ook en vooral vanwege professionele hulpverleners en naaste familie, blijken de regel en de auteur drukt erop: “Het aantal slachtoffers is groot, klein is het aantal veroordeelde daders”.⁶ Dat de moordenaars vaak aan het langste eind trekken, volgt uit het simpele feit dat na de misdaad de slachtoffers uiteraard al het zwijgen zijn opgelegd; zij zullen niet rechtop gaan zitten in hun graf en roepen: “Mogen wij alstublieft ook eens iets zeggen!?” Vandaar de dringende nood aan eerherstel in naam van de talloze vermoorden, de nood aan monumenten en de grote nood aan boeken en andere informatiebronnen over een zaak waarvan de laatste getuigen nu zo goed als helemaal verdwenen zijn. Hitler immers blijkt vandaag verrezen en, als men de kranten mag geloven, wel honderdduizendvoudig.